

Zadeva: Zabeležka 2. seje Sveta SVS z dne 20. 4. 2021

Druga telekonferenčna seja SVS je potekala v torek, 20. aprila 2021 med 17 in 18.30 uro. Glavna tema pogovora je bila ocena delovnega gradiva o novem sistemu in odprta vprašanja, ki jih moramo v Delovni skupini še dogovoriti. Razprava je bila pomembna predvsem z vidika, kako nastajajoči model dojemajo ljudje z obilico političnih izkušenj, ki pa so zdaj praviloma na strani volivcev.

V daljši uvodni predstavitvi gradiva se je Pintar osredotočil najprej na tiste elemente, ki so bistveno drugačni od sedanjega sistema, nato pa na odprta vprašanja.

1. Novi elementi

1.1. Bistveno novo je to, da v sistemu predvidevamo, da se polovica poslancev voli po večinskem načelu, polovica po proporcionalnem. Da se to omogoči, sistem predvideva volivcu dva glasova: s prvim voli poslanca – predstavnika svojega VO. Z drugim voli politično stranko oz. na njeni kandidatni listi kandidata, ki ga preferira. (absolutni prednostni glas).

1.2. Druga bistvena novost je, da so določene nekatere omejitve, kdo lahko kandidira (domicil) oz., kdo ne more (župani, kandidati za predstavnike manjšine, zaporniki, itd.).

1.3. Povsem nov je predlog, da v zakon vgradimo možnost odpoklica poslanca, ki bi jo lahko sprožili samo volivci, ki so tega poslanca volili; to seveda zahteva uvedbo kopij volilnic.

1.3. Nova je zahteva, da mora predlagatelj ob vložitvi kandidature predložiti za kandidata tudi »Predstavitveni list«, ki mora biti dostopen vsem volivcem.

1.4. Na novo definiramo določila o omejitvi imunitete in pravicah ter pogojih za (začasno ali trajno) prenehanje mandata, vključno s predlogom, da mandat poslancu trajno preneha z vstopom v vlado.

1.5. Opredeljeno je tudi, da poslanci, izvoljeni na predlog Državljanских list (DL) po prejemu mandata oblikujejo Poslansko skupino »Neodvisni«, ki ima enake pravice kot ostale skupine, razen prehoda v druge politične stranke.

1.6. Zaostrena so pravila spolne enakopravnosti v fazi kandidiranja.

1.7. Povsem nov princip predlagamo za oblikovanje VE (volilna enota) in VO (volilni okraj), saj sedanje razlike v velikosti volilnih okrajev (do 270 %) niso ustavne. Ker se bojimo, da bo mešetarjenje poslancev in političnih strank pri oblikovanju novih VE in VO trajalo predolgo (npr. določitev 11 VE s po 4 VO, ki imajo enako ali zelo podobno število prebivalcev), predlagamo lažjo in enostavnejšo pot: prevzetje Statističnih regij (StR) kot VE, njihovo delno korekcijo in razdelitev na različno število enako velikih VO.

2. Odprta vprašanja

2.1. Razprava je najprej potrdila, da je delovno gradivo dobro pripravljeno, seveda pa bo treba nekatere stvari doreči in pravno definirati oz. umestiti, kar je bilo že uvodoma nakazano. Odprto je še vprašanje, kje je meja med načelnimi določbami Zakona, kje in koliko pa ZVDZ z njimi prenaša obveze na Poslovník DZ in tudi na njegov Etični kodeks.

2.2. Dr. Mihelčič je ponovno odprl vprašanje, ali ne bi bilo bolje, da se opredelimo za eno samo volilnico, ne za dve, kot je opredeljeno v delovnem gradivu. V razpravi je postalo razvidno, da ena ali druga odločitev za seboj potegne več posledic, vse do sistema poračunavanja volilnih rezultatov in zagotavljanja polne proporcionalnosti, kar v tej razpravi ni bilo mogoče zadovoljivo ovrednotiti. Zato je bilo dogovorjeno, da se za člane SVS pripravi predstavitev ene in druge možnosti in njunih sistemskih posledic, vključno s predlogom volilnic.

2.3. Drugo tako vprašanje, kjer člani SVS niso bili povsem enotni, pa je vprašanje, kako zagotoviti maksimalno podobnost volilnih okrajev. Ker je pristop do tega skozi StR vendarle najkrajša pot, so nekateri predlagali še tretjo globinsko korekcijo, tj. prenos posameznih občin iz ene v drugo regijo. Vprašanje pa je, ali ne bi tak poskus vrnil oblikovanje VE in VO na začetek ter pustil tistim, ki so a priori proti spremembi sedanje zakonodaje, preveč manevrskega prostora za zavlačevanje (»dogovarjanje«) v nedogled.

3. Sklepi in dogovori

3.1. Delovno gradivo bo po naslednji seji delovne skupine dopolnjeno v obliko »Predstavitev novega volilnega sistema« in dostavljeno vsem članom Sveta SVS.

3.2. Ker so predlagane rešitve konsistentne lahko pričnemo delovno gradivo z oznako »Interno in neuradno« uporabljati za potrebe promocije in strokovnega preverjanja posameznih rešitev.

3.3. SVS bo z naslednjo sejo prešel z obravnave vsebinskih elementov novega volilnega sistema na zelo zahtevno vprašanje promocije tega sistema in organiziranja javne razprave v najširšem pomenu. V ta namen se člani SVS zavezujejo, da bodo po svojih močeh pri tem sodelovali in podprli vsa prizadevanja za možnost predstavitve v medijih. Že zdaj potekajo prizadevanja, da se sistem (in delo SVS) predstavi na mariborski TV, na oddaji »Tarča«, tudi v neposrednem kontaktu z neodvisnimi poslanci, itd. Za naslednjo sejo SVS bo pripravljen poseben program teh predstavitev z neposrednimi zadolžitvami.

Zabeležko pripravil Emil Milan Pintar